

Nr 247.

Av herr **Branting**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 181, angående inrättande av en rikskommission för den ekonomiska krigsberedskapen.*

I proposition nr 181 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för inrättandet av en rikskommission för den ekonomiska krigsberedskapen på extra stat för år 1916 under sjunde huvudtiteln anvisa ett anslag av kronor 30,000.

Ehuru jag villigt erkänner, att det i propositionen framställda förslaget till sin grundtanke förtjänar mycket beaktande, måste jag likväl ställa mig mer än tveksam inför frågan huruvida denna tanke här förverkligats på det lämpligaste sättet eller om över huvud tiden nu är inne att till det väckta spörsmålet taga den definitiva ställning, som i propositionen avses.

Trots de detaljanvisningar rörande den ifrågasatta kommissionens verksamhet, som i propositionen meddelas, kvarstår efter dess genomläsande det intrycket att riktlinjerna endast kunnat osäkert och obestämt angivas. Redan härav måste den slutsatsen dragas, att hela frågan ännu befinner sig i ett skäligen outrett skick och i varje fall knappast erhållit den beredning, att nu ett beslut av den vittutseende innebörd som här ifrågasatts lämpligen kan fattas.

Går man emellertid till en närmare granskning av de mera konkreta uppgifter, vilka skulle tilldelas den tilltänkta organisationen, finner man till en början att dessa vad vår ställning i det nu pågående kriget beträffar, redan fyllts eller äro föremål för särskilda, för ändamålet tillskapade organs fortgående verksamhet. Sålunda har regeringen, med eller utan riksdagens hörande, utfärdat de författningar, som varit nödiga för det ekonomiska livets vidmakthållande under de av kriget

förändrade förhållanden. Statens livsmedelskommission handhar uppgiften att förse vårt land med dess nödvändigaste behov av de viktigaste livsförnödenheterna och utövar i övrigt den övervakande verksamhet, som här påkallas. Statens krigsförsäkringskommission har till uppgift att arbeta för upprätthållande av vår sjöfart, statens industrikommission ägnar sin uppmärksamhet åt industriens behov av driftmaterial och råvaror o. s. v. Det synes således klart, att en ny organisation av den omfattning och med det allmänna program, som i propositionen antydes, icke under det nuvarande kriget skulle ha någon egentlig uppgift att fylla. Tvärtom kan det befaras, att dess tillskapande nu — och propositionens uttalande om önskvärdheten av att den nya kommissionen trädde i verksamhet redan under innevarande år synes giva vid handen att en dylik åtgärd varit av Kungl. Maj:t tillämnad — i viktiga hänseenden kunde bliva ett hinder för det redan fortgående, i de flesta detaljer fast organiserade arbetet på samma område och sålunda snarare bliva till men än till gagn för det avsedda syftet.

Vad sedan beträffar den ifrågasatta institutionens behövlighet för den efter krigets slut stundande tiden, så synes härom för närvarande icke något säkert omdöme vara möjligt. Den bevisning, som i propositionen lämnas, kan i varje fall icke sägas verka övertygande. Det är uppenbart, att de uppgifter, om vilka här är fråga, måste göras till föremål för ingående uppmärksamhet. Men, innan man skrider till genomförande av en organisation av här ifrågasatt omfattning och permanens — förslaget avser ju i själva verket skapandet av ett nytt ämbetsverk med ett antal fast avlönade tjänstemän — synes man böra till prövning upptaga frågan om icke dessa uppgifter kunna omhändertagas av redan bestående verk och myndigheter eller i varje fall i annan ordning än i propositionen föreslagits. Finansministern anmärker visserligen i sitt anförande i ämnet, »att de allra flesta av ifrågavarande uppgifter hittills icke ålegat någon myndighet alls och därför också i allt väsentligt lämnats åsido». Men tillika framhålles, att »organisationen icke är avsedd att och ej heller bör få inskränka den verksamhet för krigsberedskapens uppehållande, som kan åligga vederbörande verk och myndigheter», varemot den nya organisationen hade »att fylla luckorna i denna verksamhet».

Det ligger då nära till hands att framställa den frågan, varför icke dessa luckor kunna fyllas i främsta rummet helt enkelt genom en utvidgning av vissa verks eller myndigheters verksamhet. Det vill sålunda exempelvis förefalla såsom en åtminstone a priori mycket naturlig lösning av den måhända viktigaste delen av frågan att anbefalla kommers-

kollegium, statsförvaltningens centrala verk för handel, industri och sjöfart, att ägna en fortgående uppmärksamhet åt här förevarande problem i vad det avser näringslivet och kunde för sådant ändamål eventuellt medel ställas till verkets förfogande för en förstärkning av dess arbetskrafter. Helt visst skulle detta verk då, såsom väl redan i andra fall ständigt sker, låta sig angeläget vara att vid dylika frågors behandling söka samarbete med såväl andra myndigheter, som med sakkunniga inom av frågan berörda grenar av det ekonomiska livet. En dylik anordning är givetvis vida enklare än den i propositionen föreslagna och inga skäl, som där anförts, tala emot att den icke också skulle vara mera lämplig och praktisk. Det förtjänar då också — jämväl till belysande av hur föga allsidigt hela denna fråga utretts — framhållas, att såvitt av propositionens innehåll framgår, varken kommerskollegium eller något annat verk beretts tillfälle att avgiva yttrande om förslaget liksom man ej heller synes ha funnit nödigt att till frågans bedömande inhämta den erfarenhet, över vilken de särskilda kommissioner säkerligen förfoga, som allt sedan krigets början fylla en väsentlig del av de uppgifter, som av den nya organisationen skulle planläggas.

Då jag sålunda, såsom av det anförda framgår, icke kan finna, att den föreslagna kommissionen för ekonomisk krigsberedskap har någon uppgift att fylla under nu pågående krig, och jag vidare håller före, att spörsmålet, huruvida de uppgifter som tilltänkts denna kommission icke kunna i annan ordning på ett tillfredsställande sätt bringas till lösning, ej erhållit den grundliga utredning som för denna viktiga fråga synes vara av nöden, finner jag, att ett beslut i ämnet icke nu bör fattas och hemställer jag således,

att Kungl. Maj:ts proposition med förslag till inrättande av en rikskommission för den ekonomiska krigsberedskapen icke må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 8 maj 1915.

Hj. Branting.

